

Universitetsstyrelsen
Linköpings universitet

Juridiska avdelningen
Högskoleverket
Jeanette Gabriellsson
2001-05-15
Reg.nr 31-1960-01

Beslut i strid mot högskolelagen

Högskoleverket har uppmärksammat att styrelsen för Linköpings universitet den 28 februari 2001 beslutat om en ny nämndorganisation för filosofiska fakulteten vid universitetet.

Såsom framgår av bifogad promemoria innebär styrelsens beslut att det särskilda organet, som fr.o.m. den 1 juli 2001 skall inrättas för grundläggande lärarutbildning, endast får ett begränsat ansvar. Beslutet strider därför mot 2 kap. 5 a § högskolelagen.

Högskoleverket förutsätter att universitetsstyrelsen ändrar sitt beslut så att det särskilda organet får det samlade ansvaret för grundläggande lärarutbildning i enlighet med vad som anges i högskolelagen. Universitetsstyrelsen skall senast den 15 juni 2001 till Högskoleverket redovisa vilka åtgärder styrelsen vidtagit med anledning av denna skrivelse.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern efter föredragning av verksjuristen Jeanette Gabriellsson i närvaro av tf. avdelningschefen Christian Sjöstrand.

Sigbrit Franke

Jeanette Gabriellsson

Kopia till:

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Riksdagen

Rektorer vid samtliga universitet och högskolor

Utbildningsutskottet

P M

HÖGSKOLEVERKET
National Agency for Higher Education

Jeanette Gabrielsson
2001-05-10

Särskilt organ för lärarutbildningen vid Linköpings universitet Universitetsstyrelsens beslut

Med anledning av riksdagens beslut om en ny lärarutbildning har universitetsstyrelsen för Linköping universitet den 28 februari 2001 beslutat om en ny nämndorganisation för filosofiska fakulteten (universitetsstyrelsens protokoll, USP 2001/2). Den nya organisationen skall gälla från den 1 juli 2001.

Universitetsstyrelsens beslut innebär att den nuvarande filosofiska fakultetsnämnden ges en ny form och benämning - Styrelsen för det humanistiskt-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Härutöver skall två särskilda organ - verksamhetsnämnder - inrättas med ansvar för frågor rörande lärarutbildning och forskning om utbildning respektive övrig utbildning och forskning inom humaniora, samhällsvetenskap och tematisk naturvetenskap.

Av beslutsunderlaget (Förslag till förändringar av nämndorganisationen inom det humanistiskt-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet vid Linköping universitet, dnr Liu 299/01-10 med bilaga) framgår att:

Beträffande befogenhetsfördelningen förutsätts att den föreslagna styrelsen genom delegering tydliggöra uppgifterna för de särskilda organen.

Av universitetsstyrelsens beslutsunderlag framgår vidare att:

Styrelsen är ett berednings- och beslutsorgan under universitetsstyrelsen tillika fakultetsnämnd för det humanistiskt-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet vid Linköpings universitet.

Inom ramen för gällande författningar, av universitetsstyrelsen och rektor fastställda föreskrifter och riktlinjer har styrelsen ett övergripande ansvar för de inom vetenskapsområdet förekommande verksamheterna - grundutbildning, forskarutbildning och forskning avseende utbildningsvetenskap, tema- och tvärvetenskaplig forskning, juridik och viss naturvetenskap samt övrig humanistisk och samhällsvetenskaplig verksamhet.

Styrelsen skall själv besluta, i den mån det inte ankommer på universitetsstyrelsen eller rektor, i viktiga frågor om den interna resursfördelningen inom vetenskapsområdet, om viktigare föreskrifter inom vetenskapsområdet samt i principiellt viktiga frågor som rör vetenskapsområdet.

Enligt beslutet skall två verksamhetsnämnder inom det humanistiskt–samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet inrättas. I beslutsunderlaget anges bl.a. följande (sid. 4):

Inom vetenskapsområdet finns de särskilda organ universitetsstyrelsen beslutar om. Dessa benämns *verksamhetsnämnder*.

En verksamhetsnämnd kommer att inrättas för utbildningsvetenskap – U-nämnden.

U-nämnden ansvarar under styrelsen för vetenskapsområdet för frågor rörande lärarutbildning och forskning om utbildning.

Regler och förarbetsuttalanden

Riksdagens beslut den 25 oktober 2000 om en ny lärarutbildning innebär bl.a. en förändring av högskolornas organisation vilket framgår av den nya lydelsen i 2 kap. 5 a § högskolelagen som träder i kraft den 1 juli 2001. Ändringen innebär att varje högskola som har examensrätt för lärarutbildning skall ha ett särskilt organ med ansvar för all lärarutbildning. Detta organ skall också svara för forskning och forskarutbildning som anknyter till lärarutbildningen.

2 kap. 5 a § högskolelagen lydelse fr.o.m. den 1 juli 2001:

Det skall finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det finns vetenskapsområde med stöd av beslut enligt 5 §.

Fakultetsnämnderna skall ansvara för forskning och forskarutbildning. Nämnderna skall också ansvara för grundutbildningen, om inte universitetet eller högskolan inrättar särskilda organ för den utbildningen. Universitet och högskolor där lärarexamen får avläggas skall dock alltid ha ett särskilt organ med ansvar för grundläggande lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning. Vid universitet och högskolor där det finns vetenskapsområde skall det särskilda organet ha ansvar också för sådan forskarutbildning som knyter an till lärarutbildningen. Högskolorna skall därutöver alltid ha särskilda organ för grundutbildning och forskning som inte hör till ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd.

Universiteten och sådana högskolor som avses i första stycket skall bestämma vilka fakultetsnämnder som skall finnas och vilket ansvarsområde som varje nämnd skall ha. Ett ansvarsområde behöver inte sammanfalla med ett vetenskapsområde. Vid högskolor som inte är universitet får ansvarsområdet för forskarutbildning dock bara avse de vetenskapsområden som finns vid högskolan med stöd av beslut enligt 5 §. Lag (2000:830).

I propositionen En förnyad lärarutbildning (1999/2000:135, sid. 80-81) anges som specialmotivering till 2 kap 5 a § högskolelagen:

Två nya meningar har tillförts andra stycket. De innebär att alla universitet och högskolor som har tillstånd att utfärda en lärarexamen måste ha ett särskilt organ som ansvarar för den högskoleutbildning som avser lärarutbildning, liksom för den forskning som knyter an till sådan utbildning. Det skall alltså vara obligatoriskt för sådana universitet och högskolor att ha ett särskilt organ som ansvarar för enbart den typen av högskoleutbildning och forskning. Med utbildning avses grundläggande högskoleutbildning, men även forskarutbildning, om lärosätena har rätt att bedriva sådan utbildning. Tredje meningen tar utöver forskning sikte på grundläggande högskoleutbildningar. Av fjärde meningen framgår dock att organet skall svara också för forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen, om lärosätet får bedriva forskarutbildning.

De nu angivna frågorna faller därmed utanför ansvarsområdet för den eller de fakultetsnämnder som kan finnas vid lärosätet och får inte heller ? vilket ytterligare markeras genom en ändring av den femte meningen i stycket ? föras in som en uppgift bland andra hos det eller de övriga särskilda organ som

universitet eller högskolan kan ha. Avgörande för den nya regelns tillämpningsområde är att lärosätet enligt ett sådant beslut som avses i 1 kap. 11 § högskolelagen får utfärda någon lärarexamen. Som framgår av avsnitt 5 är det regeringens bedömning att indelningen och utformningen av lärarexamina bör ändras. Ändringarna i andra stycket påverkar också innebörden av paragrafens tredje stycke. Lärosäten med fakultetsnämnd kan således inte bestämma att det skall ligga på nämnden att svara för utbildning och forskning som enligt den nya regeln i andra stycket skall ankomma på ett särskilt organ för lärarutbildning. Sammansättningsreglerna för särskilda organ enligt 2 kap. 6 § tredje stycket gäller även för det särskilda organ som avser lärarutbildning.

Under rubriken Skälen för regeringens förslag och bedömning (sid. 46 f) anförs bl.a. följande:

Regeringen ser därför med tillfredsställelse på att flera universitet och högskolor har inrättat fakultetsnämnder eller särskilda organ för att tillgodose kraven på en i högskolan väl sammanhållen lärarutbildning. För att intensifiera denna process föreslår regeringen att det förs in en bestämmelse i högskolelagen om att samtliga lärosäten med lärarutbildning skall inrätta ett särskilt organ för lärarutbildning som har det samlade ansvaret för grundutbildning och forskning för lärarutbildning. För lärosäte med examinationsrätt i forskarutbildning skall i förekommande fall forskarutbildning också ingå i organets ansvar. --- Bestämmelser om sammansättningen kommer att anges i högskoleförordningen. Syftet med det föreslagna särskilda organet är främst att vid berörda lärosäten stärka villkoren för en sammanhållen lärarutbildning inklusive forskning och i förekommande fall forskarutbildning i anslutning till lärarutbildningen. Inrättandet av ett organ för lärarutbildning innebär att detta får en samlade roll för lärosätets forskningsresurser inom området.

Bedömning

Genom den nya nämndorganisationen får filosofiska fakultetsnämnden vid Linköpings universitet en ny form och benämning. Från den 1 juli 2001 kommer Styrelsen för det humanistiskt–samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet att vara berednings- och beslutsorgan under universitetsstyrelsen tillika fakultetsnämnd för det humanistiskt–samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet vid Linköpings universitet.

Verksamhetsnämnden för utbildningsvetenskap, den s.k. U-nämnden, kommer enligt universitetsstyrelsens beslut att underställas styrelsen för det humanistiskt–samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Det är styrelsen som kommer att ha det övergripande ansvaret för de inom vetenskapsområdet förekommande verksamheterna – grundutbildning, forskarutbildning och forskning – avseende bl.a. utbildningsvetenskap.

Från den 1 juli 2001 gäller enligt 2 kap. 5 a § högskolelagen att alla universitet och högskolor som har tillstånd att utfärda lärarexamen måste ha ett särskilt organ som ansvarar för grundläggande lärarutbildning, liksom för den forskning som knyter an till sådan utbildning samt i förekommande fall forskarutbildning. Regeringen har i propositionen En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135, sid. 46 f) understrukit att detta organ skall ha det samlade ansvaret på detta område. Av specialmotiveringen till 2 kap 5 a § högskolelagen framgår att nu nämnda frågor skall falla utanför ansvarsområdet för den eller de fakultetsnämnder som kan finnas vid lärosätet och de får inte heller föras in som en uppgift bland andra hos det eller de övriga särskilda organ som universitetet eller högskolan kan ha (sid. 80). Det framgår även av specialmotiveringen att lärosäten med fakultetsnämnd inte kan bestämma att det skall ligga på nämnden att svara för utbildning och forskning som enligt den nya regeln i andra stycket skall ankomma på ett särskilt organ för lärarutbildning (sid. 81).

Slutsats

Universitetsstyrelsens beslut från den 28 februari 2001 om ny nämndorganisation inom filosofiska fakulteten innebär att det särskilda organet för lärarutbildningen -

verksamhetsnämnden för utbildningsvetenskap - får ett begränsat ansvar. Detta strider mot 2 kap. 5 a § högskolelagen i dess lydelse fr.o.m. den 1 juli 2001.